

Poa:
de
rb.
lectr.
de
fr.
tero
de
sp.
v.
art. 17

Kern 1754
(1-7)

(3)
FASCICULUS
TENTAMINUM PHYS. MED.
ELECTRICORUM

CUM
NATIS INDE REFLEXIONIBUS.

QUEM
IN HONOREM
ONOMASTICÆ, NATALITÆ,

AC
AD EPISCOPATUM
CONSECRATORIÆ

FESTIVITATIS
REVERENDISSIMI AC CELSISSIMI
PRINCIPIS

SUI

EDIDIT

HENRICUS GROSSER,
PHIL. ET MED. DR. PRACT. COLL. MED. PRACT.
ELECT. PALAT. SODALIS. PHYSICUS EMER.

Ex Bibliopol. Riemeri.

Wirceburgi, typis Francisci Sebastiani Sartorius, Typ. Aul.

LIBRARIUS
TRITAMINUM THYS. MED.
BERGSTRICOLIUM

KAT. & INDEX REFLEXIONIS

OXONIENSIS ACADEMIAE

**Nil rationi tam consentaneum, quam
locis & temporibus adaptare sermones.**

PHYSICAE
P. I. N. C. I. P. I. S.

PHYSICAE
P. I. N. C. I. P. I. S.
HENRICHUS ROSSER,
PHYSICAE P. I. N. C. I. P. I. S.
PHYSICAE P. I. N. C. I. P. I. S.

REVERENDISSIMO

AC

CELSISSIMO DOMINO

DOMINO

FRANCISCO

LUDOVICO

SAC. ROM. IMP.

PRINCIPI

AC

EPISCOPO

BAMB. ET HERBIP.

VIGILANTISSIMO

FRANCIÆ ORIENT. DUCI

CLEMENTISSIMO

DOMINO
AC
PRINCIPI
SUO
GRATIOSISSIMO

Ludovici magni olim gallorum Re-
gis, mense Septembri, sole quippe
libram subeunte nati, augustissimæ
Nativitatis Epocham doctissima gal-
liæ Musa, eventu, probatissimo
characterizavit symbolo: *Sub justo
temperat orbem:*

Beatissima hæc ipsa syderum
constellatio, Decorem AUGUSTO
NOMINI TUO, ILLUSTRISSIMÆ
NATIVITATIS TUÆ lætum præ-
sagium, FAUSTISSIMÆ CONSE-
CRA-

CRATIONIS TUÆ felicissimum
jamjam addidit auspiciū :

Stola temperas , quod ense ju-
dicas , æquo moderas , quod justum
imperas : Exsplendescens auspica-
tissimi Regiminis Tui Genius insolet
Ecclesiæ splendorem , decus adjicit
aris , vegetat Franconiæ Musas , rem-
publicam recreat , sustentat , tem-
perat.

Ante literatissimos oculos
Tuos , sole meridiano clarius per-
lu-

Iustrantes omnia paginas. Hasce de-
votissime depono utut tenellas, ve-
ritate, tamen & materia integro non
cedentes volumini. Hoc fida imita-
tio, illud unanimis Physicorum con-
sensus confirmant.

Natura enim præciosius nihil,
nihil mysteriosius, & simul comu-
nius nihil habet Thesauro Electrico,
desumpto ex visceribus studii phy-
fici, ad quod potentissimi Orbis Prin-
cipes & auctoritatem, & Thesauros
suos

suos indies elargiuntur, consecrant,
dedicant; optime convicti, quod
naturæ proprietates indagare, nihil
aliud sit, quam divinum naturæ au-
thorem quærere, invenire, & ado-
rare; Attestante jam jam Tertulia-
no; ideo naturam primo, hominem
ultimo creatum fuisse, ut oculos
suos in hanc aperiens eo facilius in
Deum, illiusque prophetias crede-
ret:

Cur

Cur verear pagellis hisce de
Electrica virtute medica, augustum
NOMENTUUM inscribere!
Electrica enim virtus Potentissimo-
rum Principum arcanum est, quo
subditorum animos ad se trahunt:
TE Patriæ Patrem esse noscis, &
nullum, nec privatum nec infimum
e gremio tuo excludis. *Φιλανθρωπία*
tua Principalis nullum hominum sta-
tum, influxu suo prætergreditur,
fontis instar, dives in omnes, folis
instar,

instar, temperat omnes. Eodem intuitu, quo observat Principum aulas, plebeculæ respicit mapalia, eadem aurium facilitate, qua magnatum præstolatur imperia, populi preces excipit; quaque manu referat diviti januam, eadem pauperi recludit, reveretur & in pretio habet Mydram Episcopalem, Principalemque purpuram tuam, sed & lacero pallio amictum amplexatur subditum: nihil enim a dignitate Principali TUA
alie-

alienum putat, quod Clementia &
Pastoralis benignitas sui muneris esse
ducit: virtute æmularis Electrum:
attrahit hoc paleas, attrahit ille co-
dros.

Quæ cum ita sint, nullus dubi-
to, quin Reverendissima Celsitudo
Tua, qua fronte me non ita pridem
excepit, serena scilicet & gratio-
sissima, simili etiam vultu justo &
temperante exiguum hocce munus-
culum inspicere non dedignatura sit.

Hoc

Hoc enim est munus literatorum,
hoc habent, hoc possunt dare.

Faxit Deus, ut sub fortuna-
tissimis syderum constellationibus
& natus, & consecratus; sub iis-
dem etiam omnigena Tua salubritas
una cum Ecclesiæ, Patriæ, civitatis,
& academiæ (duplex in Principum
humeros cœli depositum) incre-
mento, intacta, & intemerata diutif-
sime persistet, floreat, vigeatque.
Cujus sub voti Sacro

ad cineres usque humillimus, &
devotissimus Auctor.

Ad Lectores

præcipue

Ad doctissimam DD. Archiattrorum
triadem, DD. facultatis Med. Professores,
cæterosque DD. Collegas omni humanitatis
studio & nomini meo salutatissimos:

Æquo animo, non sine gratæ mentis
testificatione, diu mihi cognito, Vi-
ri expertissimi, pagellas has fida experien-
tia excussas, non vano ex honoris affectu,
sed ex publicæ utilitatis amore conscrip-
tas accipite. In Appollinea hac Musarum
sede pericula Electrica, sagacissimis expe-
rimentis EGELIANIS, WILHELMIANIS, &
PICKELIANIS ad amussim & Regionum ex-
terarum stuporem, tentata & illustrata,
me non latent: ergo tenuis hic meus labor
Crambe bis cocta habebitur.

Adeo severi in judicando non estis:
Viri optimi, notum perspectum, habeo,

ut

ut labores laboribus, inventa inventis adde-
re, licere non reputetis, imo officium esse li-
teratorum. Si quid humani passæ sunt hæ li-
neæ, me hominem reputabitis, a quo hu-
manum nihil alienum.

Favorem itaque vestrum, qui totus
vester sum, & omnigenam galenicam feli-
citem vestram animitus gratulor, sol-
licitissime mihi expeto, meamque in steri-
lissimo novercantis fortunæ campo ad huc
remotissimam mihi meisque non despon-
deatis quæso: habete ergo has pagellas ut
Tesseram mei erga vos & vestros omnis
humanitatis studii nunquam defuturi. Et
vos cælo beatissimo Comite optime habe-
re pergite: & favere

TENTAMINA
PHYSICO MEDICO
ELECTRICA.

CAS. I.

§. I.

Centurio quidam ad conscribendos martis candidatos constitutus, dolore valde acuto obruitur ex dextro latere, qui se sensim & sæpius ad nates, & femur usque extendebat, imo sedentem, aut in lecto cubantem ita excruciebat, ut nolens volens quietem abrum-

2 *Tentamina physico medico electrica.*

abrumperè, & lectum relinquere debuerit ægrorùs. Factum tamen, quod in hujusmodi malo accidere solet sæpius, ut intervallis dolore vacuis frueretur, interim mali violentia, quam ipsius diuturnitas ægrotum necessitabant, variis ut se committeret medicorum consiliis; varioque exin resultrato remediorum usui, v. g. evacuantium, decoctorum præsertim ex sarsaparilla, Emplastrorum, unguentorum nec non balneorum; &c. quorum omnium effectus nullus erat.

§. II.

Refugiebatur itaque ad electrum, frequentiores ex osse sacro versus femur & ex ipso femore excitabantur scintillæ coloris rubescentis, vividum ægroto imprimentes sensum. NRO. 1.

Musculi durante electrizatione se contractabant, & motu convulsivo sat violento fuere agitati. Elapsis septem minutis desistebatur paululum ab operatione; denuo septem alia minuta electrizando consummebantur, nulla tamen mali diminutione concomitante. NRO. 2.

§. III.

§. III.

Ast tempore vespertino tribus nempe ab electrizatione horis dolor diminuitur, ægrotus lecto se Committens brevi in omni parte electro tentata punctorium quendam sensum perſentificabat, illi a scintillis excitato æmulum. NRO. 3.

Somnus erat satis pacatus, nec interruptus, potius solito diurnior, subsequente mane dolor integrum obruebat brachium, adventante tamen nocte desinens; & indicata mali sedes dolore libera permansit.

§. IV.

Duobus sine operatione effluxis diebus, secunda vice ægrotus electro permittitur; scintillæ æque apparebant vividæ ac dolorificæ; musculorum agitationes eadem, ac ab initio, fuere. Hacce sensatione non obstante non multum levaminis a secundo hoc electri periculo percipiebat ægrotus.

§. V.

Attamen Commotus musculorum a qualibet scintilla excitatus ad continuandam opem

A

electri-

electricam præbebat animum, & ad judicandum, hæc musculosâs contractiones sufficientes fore, attenuandis & ad circulum adaptandis humoribus viscositate sua vasa obstruentibus; unde doloris summe rebellis causa reputabatur.

§. VI.

Ægrotus itaque tertio ad electrum se committebat, ipsiusque dolor paulo post, aperte satis diminuebatur; fors citius restitutus fuisset ægrotus, nisi timore permotus, quoditiana electrizatione nocendi ægroti sanitati, intervalla posuisssem. Interim ad optatum rei eventum pervenitur; tribus aliis ab ultima electrizatione elapsis diebus denuo repetebamus electri periculum subsequente plenaria mali cessatione, quam somnus nunquam interruptus, invalescens corporis habitus, & robur, floridus faciei color, & perfecta sanitas concomitabantur.

REFLE-

REFLEXIO PHYSICO MEDICA.

Ad NUM. 1.

§. VII.

Scintillas ejusdem coloris jam sæpius observare licuit; cum dolore admodum aucto subsequente; color scintillarum non semper idem est, ab initio enim operationis electricæ magis minusve violaceus est, habita nempe virtutis electricæ ratione. Cum vero Electrum summe armatum, tunc scintillæ inclarescunt omnino ardenti flammæ vix dissimiles.

§. VIII.

Non raro quoque observavi colorem scintillarum sæpius mutari, mox vividum in pallidum, & ab hinc in lividum transmigrare; præferim, si fortioris aut citioris electri effectus causa, igne admoto vitrum calefactum fuit. . . . Annon particulæ admodum subtiles ex igne profilientes ac sese materiæ electricæ unientes hæc colorum mutationes producant?

A 2

Ad

Ad NRUM. 2.

§. IX.

Punctorius ex scintillis sensus necessario frementem in musculis, motui præsertim destinatis producere debet motum; inde fit, ut, si scintillæ ab extremitate tendinis aut etiam in musculo ventre excitentur, motus involuntarius in omni parte, cui inservit, subsequatur. Inter diversos sub varia electrizatione observatos musculorum motus tres memoratu digni mihi videntur. Primus est ille, quo caput sine intermissione huc ac illuc agitur, scintillis ex musculo sternomastoideo elicitis. Secundus, si ex musculo deltoideo scintillæ evibrantur, brachium & humerus elevantur. Tertius denique motus involuntarius fit in toto brachio, si ab extremitate tendinis muscoli pectoralis scintillatur.

§. X.

Hujusmodi convulsivos motus præsertim in paraliticis observare licet, si tantum ab anteriore brachii parte scintillæ eliciantur. Hoc
ipsum

ipsum experimentum in me ipso instituens æque minus motui resistere porui, ac ille quem brachium & digitos meos firme tenendi causa super ipsum fulcrum mihi adjunxi.

Ad NRUM. 3.

§. XI.

Hoc phænomenon sæpius videre est, electricitate præsertim fortificata; paulo post operationem in partibus scintillando vexatis idem punctationis sensus observatur ac sub ipsa electrizatione. Præsertim in lecto. Videtur itaque lecti calorem multam in casu substrato habuisse influentiam. Siquidem plures jam electrizati hoc percepere, postquam brevi tempore se in lecto tenebant, imo etiam sub media nocte, ita, ut eorum somnus interruptus fuerit.

§. XII.

In aliis iterum electro subjectis præsertim ætate profectis, hujus modi punctorius sensus nec de die nec nocte obvius erat, licet efficaci satis modo fuerint electrizati, alii iterum, &

A 3

mane

mane & sero electrizati fibris admodum delicatis est sensibilibus donati, ad lectum commissi, paulo post in manibus & digitis puncturas observarunt plane easdem, ac mane.

CAS. II.

§. I.

Fæmina quædam ætate sexagenaria integro jam anno & ultra graviter se audire ex aure dextra apud me conquerens, remedium ex me experiri, pluribus adhuc verbis exponens, se ex eo tempore, quo periodicum muliebris naturæ tributum cessabat, variis rheumaticis insultibus fuisse vexatam mox caput, mox collum, nunc brachia & pedes vehementi dolore afficientibus, susurru aurium aquæ currenti æmulo concomitante; nec lecto se tenere, nec in sanam potuit cubare aurem, quin ex opposita aure imani cruciaretur dolore, & sic in latus se vertere cogeret qui dolor cum incipiente gravi auditu & perpetuus & molestior fieri cæpit.

§. II.

§. II.

Ratus itaque hanc auditus gravitatem ab eadem antea in corpore vaga ferofitate provenire, & ob suam indolem inviscantem in membranis, & aliis auris partibus nunc fixam tenere sedem, & perspectis similibus in casibus electricitatis viribus, denuo ad illas jure refugiendum esse censui. Ope itaque simplicis vitri ex aure tam interna quam externa & vicinis temporum regionibus elicui scintillas, & minorum spatio frequentiores; quas dolor admodum vivus, auris rubedo, & non exiguus illius calor sequebantur. NRO. I.

§. III.

Num hic electricus processus cujusdam fuerit effectus, impatiens examinabam; aure itaque sana digito exacte clausa in certa quadam a foemina distantia quaedam proferebam verba, voce admodum bassa, & ecce foemina, quae antea verba etiam altiore voce prolata non nisi obscure, partim omnino non intellexit, nunc omnia exacte audit & intelligit, hac ipsa nocte

dolore libera, utrique, quod integro non potuit anno, potuerat incumbere auri.

§ IV.

Elapsis tribus diebus ægrota se denuo ad electrizandum se sistit, vitro calefacto scintillas multo vividiores, & splendidiore dolore vehementiori stiparas excitavi. NRO. 2.

Quo facto integra auris regio, quasi vesicatorio excepta, erubuit cum optato revera effectu; ægrota enim discursum personarum in vicino cubili præsentium hac in ipsa nocte, in lecto cubans, distinctissime audivit, calorem auris adhuc subsequenter diebus perferens; aliis interim ipsi ambulanti obviis, & loquentibus personis attestantibus, quod solito melius audiret, nescientibus, illam electrico beneficio usam fuisse.

§. V.

Sequenti die æquali electricitatis vi tertio fuerat excepta 10 minutorum spatio; qua operatione finita confirmans semet ipsam nunc sentire restitutum ex integro auditum. Effluxis qua-

quatuor abhinc diebus me ipsi voce admodum humili loquentem iterum iterumque certiorabat, se omnia audire cum plenaria & suffusus & dolorum cessatione, quod etiam elapsis pluribus mensibus affirmabat. NRO. 3.

REFLEXIONES PRCTICÆ.

Ad NRUM. 1.

§. VI.

Hoc ipsum phænomenon jam sæpius animadverti, in aliis corporis partibus generose electrizatis. Rubedo ordinarie a collectione plurimum pustularum lentiformium provenit, quæ vero in subjectis sensibilibus una videtur esse plaga rubra, erisipelaceo stigmati non dissimilis.

Ad NRUM. 2.

§. VII.

Ignem admoto electrum promptissime atque efficaciter armatur, ac si vitrum pluribus minutis fuisset rotatum, scintillæ virga ferrea ex corpore humano excitatæ multo sunt frequentiores & vividiores, & dolor solito vehementior: sic etiam vitrum post rotationem, igne

A 5

tamen

tamen supposito diutius suam conservat, virtutem electricam, non obstante humiditate aëris alias tamen impediens; hinc ex eo tempore, quo vitra calefacere soleo, virtutem electricam semper observavi eandem quacunque regnante aura aut ventorum plaga.

§. VIII.

Ast, unde virtus electrica igne supposito augmentata? An ab augmentata vitri elasticitate, & consequenter a coacta illius fibrarum oscillatione major fluidi electrici quantitas evibratur? Aut quia ignis calor dispersus, a manu & machina aëris humidi accessum arcet, annon potius particulis igneis sese cum electrico effluvio jungentibus hæc concentratio adscribenda? Admove flammam ceræ ardentis fulcro impositæ, catenæ electrizatæ, & ex illius extremitate apparebunt scintillæ vividiores & magis pungentes.

Ad N° 3.

§. IX.

Hanc eandem medelam in alio quodam subjecto, gravitate auris sinistrae cum susurru conjuncto,

juncto, laborante observavi adhibitis 5 minutis electrizando. Fuisse vero plures 10 aut pluribus annis gravi auditu laborantes affirmem necesse est, qui sæpius 10 aut 15 minutis electrizati sine fructu, abiere. Quam vero conjecturam vitio parrium potius solidarum, quam fluidorum adscribere fas est.

CAS. III.

§. I.

Remedium in quodam morbo semel aut bis cum utilitate applicatum, etiam in aliis ab eadem aut saltem verosimili causa generatis, similem edere effectum, facile est concludere: Suggestentibus sane observationibus, ab eadem causa sæpius fuisse morbos productos similes, licet non easdem semper occupaverit partes; & revera inde fit, ut varia mala ad primum oculi intuitum, nullam inter se habere connexionem, reputata, nihil omnino inter se differant non nisi loco, quem occupant. Sana ideo praxis hippocratis esatum sancit, stabilit- que. *Sæpe eadem causa est, solus autem locus facit differentiam.*

§. II.

§. II.

Postquam itaque electricitatis efficaciam variis in casibus felicitis fuisse successus, convincebar; diu mecum meditans anceps hæsi, num & in pertinaci capitis dolore aparenter ab eadem causa producto efficacia electri non in auxilium vocanda: sperans fore, ut votis respondeat eventus, sequenti ordine substratum suscepi tentamen.

§. III.

Rusticus quidam repentino capitis dolore ex anteriore parte supra dextri oculi orbitam, omnem internam ejus partem occupante obrutus fuit; oculus digito parum pressus nullo externo viso tumore sevissime dolebat; qui dolor 6 horarum spatio magis magisque augeri cepit: excitatis itaque ex oculo quinque minorum spatio scintillis & vividis & frequentibus, dolere minus, non tantum videbatur æger, sed se vix non deliberatum credidit.

§. IV.

Durante operatione ægrotus sensum quendam habuit, quasi spirituosum quid, aut aliud
irri-

irritans oculo esset inspersum; circa versperum dolor perfecte dissipatus, nec alterum tentavit insultum. NRO. I.

§. V.

Medela hæc tam prompta, sine omni fatali sequela animum meum ad sequentem, sed magis considerabilem invitavit, curam, periodicæ cujusdam cephalalgicæ. Cujus en historiam.

§. VI.

Duabus ab orto sole horis ægrotus persenscebat supra oculum sinistrum, dolorem quendam levem, sese sensim versus tempora extendentem & repente in pejus ruentem, palpebra mox intumescens nullum digiti sine immani dolore admittebat tactum. Dolor per dimidium diem non tantum invalescens, sed sex horarum spatio desperate continuans non nisi denato sole evanuit.

§. VII.

Examinatis quibuscunque circumstantiis, ægrotus se coryza laborasse ante annum & ex
eo,

eo, hoc malo obrutum fuisse successive increfcente respondit. Nro. 2.

Ex regione dolente scintillas elicere incipiam decem minutorum spatio vix at ne vix operatione finita dolor notabiliter diminutus non tantum, sed & talis perstitit eo etiam tempore, quò alias increfcere solitus, quin imo breviorè absolvit paroxysmum.

§. VIII.

Sollicitabam ærotum ut sequente die in momento temporis me conveniret, quo mali recrudescentis ingressum observaret, tentandi causa, utrum paroxysmo sævienti anteverti non possit; ærotus statò se sistit tempore affirmans, se quidem insultum sentire sed solito tardius. Electrizarus duplò tempore longius, quam die precedente impediendi causa, quominus Colluvies morbifica, ibi, ubi sedem figere solita, stagnaret; hunc scopum assequi non potens, sed iteratam doloris diminutionem & abbreviationem obrinui.

§. IX.

§. IX.

Ægrotus tertio ad electrum admissus, integro horæ quadrante, admodum notabiliter dolorem diminutum & multo breviorē lætus declarat. NRO. 3.

Quia vero inopinata itineris suscipiendī causā avocatus fuit, finem curæ imponere debui-
mus; quadrante anni elapso redux, me vi-
dens, sese quosdam sed nullius momenti ab
eo tempore ad huc perpeffum insultus, & sen-
sim deliberatum permanisse fideliter affecurabat.

REFLEXIONES PRACTICÆ.

Ad NRUM. I.

§. X.

Matronā quædam bis electrizata æque feli-
ci eventu deliberata fuit dolore continuo, ex
angulo oculi externō, quo duobus mensibus
& ultra misere laborabat; hic ipse dolor extende-
bat se ad dimidiām temporum plagam & occu-
lum afficiebat valde dolorose, ex quo stillabat
frequentius, tempore præsertim nocturno hu-
mor quidam viscidus.

Ad

Ad Nrum. 2.

§. XI.

Hujusmodi generis morbi, ut sæpius experientia docet, ordinarie periodum morborum auctorum instar, concomitantem habent; imo dolor ad diem usque 40mum sese extendisse observatus fuit; in substratis casibus coryzam aut concomitasse aut morbum antecessisse vidi; propria hoc me docuit experientia, ubi rebellis ex fronte dolor coryzam sequebatur, in vanum adhibitis & venæ sectionibus, aliisque pluribus remediis, nonnisi elapsis 14 diebus illo sponte sua deliberatus fueram. Ex hac fideli observatione itaque sequitur, multum interesse, Characterem doloris bene interstinguere & nosse, qua in specie doloris & quibus in casibus electricitas conveniat, & quale exin auxilium sperandum sit.

Ad Nrum. 3.

§. XII.

Alius quidam officialis furioso dolore periodico ante allegatis non dissimili affectus, post
trinam

trinam electrificationem integre convaluit, dolor notabiliter post operationem diminutus, & solito multo debilius se habuit ægrotus, usque dum plenarie cessabat paroxysmus, & hoc interdum consueto citius accidit.

Ad NRUM. 4.

§. XII.

Miraculosa licet efficacia electri variis in cephalalgis, a substrata causa ortis fuerit, quæ capitis integumenta, aut periostrium afficiebat, interim attendendum & caute procedendum, ne ad omnes cephalalgias beneficio electri abutamur; v. g. ubi dolores fixi & continui, repente incrementum determinatam metastaseos sedem figunt; id quod accidere solet in subjectis lue venerea infectis.

§. XIII.

Probabile enim & valde verosimile est, in hisce subjectis dolorem a carie interossea provenire cum exostosi juncta, quæ caries internam ossis superficiem occupat. Hic ipse dolor

B

potest

potest etiam ab abcessu in substantia medullari provenire. In hujusmodi casibus non in electro sed in arte chyirurgica vera salus: Huc casum quendam ponderosæ materiæ gratia paucis adhuc exponere liceat; quem in viro fere septuagenario ante aliquot ab hinc annos observavi, quem nescio ex incaute contracta gonorrhæa maligna, puduit consilium petere & sic ex sua incuria ad abscissionem glandis, vix non & penis debuit se resolvere, his experite peractis insigni tumore fere osseo, sternum obsidente laborabat, quo evanescente, terribili dolore in dextra ossis temporum regione vexatus tam diu, usque dum minora officula nigerrima ab osse temporum sese desquamabant, & denuo ex integro convaluit & vivit ad huc; huic usum decocti fumaris, & illius extractum suasi, quod ipsius uxor ipsa sensim conficere multo usu didicit.

CAS. IV.

CAS. IV.

§. I.

Rustica quædam uxor levioribus ab initio doloribus vagis ad articulos mox brachii dextri, mox pedis præsertim hyberno tempore obruta, varia primo in usum trahebat remedia; quibus omnibus irritis tumorem brachii & manus abigere non potuit, nec & digitos flectere, nec manum aperire nec claudere, sed otisum brachium ligaculo ad collum appenso firmatum sustentare debuit.

Omnibus in vanum tentatis ad electrum invitabatur arthritica; 10mo Januarii octo minutis ex brachio, ex vola & dorso manus & ex digitorum articulis eliciebam scintillas. Difficulter admodum illas primo obtinui, sed successive apparuere perbelle profilientes scintillæ. Nro. I.

Hujus operationis successus valde videbatur sensibilis, quia fœmina & brachium & manum brevi tempore & majori cum facilitate quam antea movere potuit.

B 2

§. II.

§. II.

Motus convulsivi in musculis observabantur, manus digiti & brachium aperte agitabantur sine sensatione tamen doloris, si illum a scintillis excitatum exceperis; quæ post quædam electrificationis minuta difficulter fulgurare videbantur, sed formabant lucem cæruleascentem coniformem nitrizante sono concomitantam, quasi humidam velles accendere candelam. Sed conductore paulo propius fœminæ electrificatæ admoto, repentina prosiliebat scintilla. NRO. 2.

§. III.

Subsequente mane brachium & manus notabiliter detumuerunt; optatum sperans successum, eandem diei præcedentis operationem repetii, & paulo post ægrota brachium & manum facilius commovere valuit; inter operationem animadverti, quod susurrus semper præcederet scintillam fulgurantem, examinatis omnibus placentam resinofam, cui fœmina insistebat, sudore humidam inveni, qui tibialia ex grossa lana contexta penetrabat. NRO. 3.

§. IV.

§. IV.

Tertio die electricitate excipiebatur ægrota integro quadrante in brachio & manu; quæ partes adeo transpirare incipiebant, ut totæ quantæ quasi illinitæ viderenter sudore.

§. V.

Quarto ab electrificatione die, ægrota varia notamina domestica calamo notare potuerat, manus digitique omnino detumere; excepto brachio versus articulationem.

§. VI.

Quinto & sexto die admodum tumorem brachii scintillis periclitabamur sed minori cum successu, electricitas enim multum erat debilitata, & illius efficacia non parum infracta.

§. VII.

Septimo die denuo viginti minutis instituebatur experimentum adaucta studio electri efficacia, qua factum, ut pars electrifata ingentem contraheret rubedinem, & ægrota sentiret in parte affecta pungentem titillationem cum dimidii tumoris detumescencia.

§. VIII.

Die 8vo operatio electrica eosdem; quos die præcedente, causabat effectus, tumor non nisi magnitudinem unius pollicis adæquabat.

§. IX.

Nova tandem & ultima operationis die 25. minutis extendebam experimentum: pars affecta rubescebat, cum sensu punctorio de nocte, tumor integre evanuit: decimo die redux ægrota partem electrifatam mihi ostendens, quam oedematofam parum habui, & consului, uti illam spiritu camphorato confortaret, & sic ex integro convaluit sine omni infausa sequela.

NRO. 4.

REFLEXIO ad NRUM. I.

§. I.

Accidit jam sæpius in variis hominibus hæc scintillarum recussatio admoto licet consueto ferro; præsertim in partibus ægrotis interdum non nisi cum difficultate scintillas obzinui. Quod ipsum phænomenon jamjam alii obser-

observatores conquerebant; semel ferrum collo duorum hominum perfecte sanorum admovi, musculos tantum agitandi & commovendi causa, sed in vanum:

§. II.

Interim mihi gratulabar de hoc viso ipso phænomeno, quod sagacissimus naturæ scrutator R. P. Henner p. m. f. in suo tractatu electrico nunquam satis laudando & vix non palmam præ omnibus aliis eripiente de cl. Musfchenbrock allegat: qui testatur his verbis, tres se offendisse homines, circa quos variis temporibus electricitas nunquam circum fundi potuit, licet eodem tempore alii eadem largiter imbuerentur. Primum fuisse hominem robustum, vegetum perfecte sanum ætatis 50 annorum. Alterum fuisse paraliticum juvenem 23 annorum. Tertium mulierem fuisse sanam 40 annorum: quænam autem ratio subsit, me non solum latere credo. Nisi hominum ab electro alta mente sibi infixam perhorrescentiam, aut singularem quandam ideofincrasiam irritè accusaveris:

B 4

§. III.

§. III.

Videtur mihi hæc ratio tam diu in democratis buteo latitatura, quam diu non possit præcise determinari, quamnam partem in corpore humano influxus electricus primum affectet, an solida, an fluida, & inter illa, an nerveum aut sanguineum influxum: an ad cor, an ad cerebrum primario affluat & sensim se ad æquilibrium disponat.

§. IV.

Id unicum tantum allegare licet. Quod cutis partis affectæ in casu substrato, fuerit parum nigricans, & quasi contusa & exarida: credibile itaque est, in partibus humore morbifico obstructis principium quoddam scintillas impediens hære: ast unde natum hoc phænomenon? an quia ad inflammandum corpus non tantum sufficit violenta ignis elementaris ubique diffusi agitatio, vel quia potius necessaria est particularum generis cujusdam differentis v. g. sulphureatum cum electricis conjunctio & unio?

§. V.

§. V.

Unanimis experimentorum consensus, in sanguine, in lympha & in omnibus animalibus partibus plurimas sulphureas particulas statuit, quoposito probabile est, quod fluidum electricum illas ad motum exciter, dividat & exalter. Et sic v. g. supponamus, quod in casu allegato vasa capillaria brachii & manus transpirationi insensibili inservientia lympha quadam tenaci & viscida fuere obstructa; tunc facile concipimus, quare ab initio electrificationis aut difficile fit has obstructiones dirimere, aut scintillas excitare; quæ non nisi 3tia aut quarta electrificatione instituta tamen obtinentur.

§. VI.

Hæc meditati liceat adhuc ad experimentum muschenbrockianum superius allegatum paucis revertere. cum itaque probabile est, fluidum electricum summam cum sulphure habere affinitatem, ergo possumus concludere, quod fluidum electricum ad suum non perveniat effectum, ubi particulae aut deficiunt, aut in debita præparatione & quantitate desunt, & sic non propor-

tionata cum electricis unio, effectus electri irritos reddet: si mercurius vivus cum saccharo in pulverem homogeneum conterendus in mortario vitreo cum pistillo tali tritatur, ad votum secedit labor, si vero in æneo mortario labor suscipitur, nunquam ad scopum pervenimus; quin mercurius semper millesies globulosus apparet: hoc phænomenon affinitati mercurium inter & metallum adscribo. An non paritas quædam in electro latitans ad casum muschobrockianum applicanda?

Ad N° 2.

§. VII.

Hujusmodi phænomena sæpius observare licuit, etiamsi partes conductore tentatæ, sanæ vel ægrotæ fuerint, scintillæ semper prompte satis radiabant, sed semper præcedente radio lucis cujusdam ex violaceo cærulescentis, ab extremitate ferri propagantis, audito quodam fufuru scintillam retardantis; hisce observatis, quod hoc redartationis aut lanquentium scintillarum phænomenon non accidat, nisi pars conductore tentata madida, aut sudore humida sit;

con-

concludebam transpirationem posse augmentari, quin sudor percipiatur, aut humiditas in parte electrifata.

§. VIII.

Cum successu temporis edoctus fui, hoc phænomenon rarius observari in personis cute rariore aut exarida præditis & minus transpirantibus; nisi fortificato admodum electro adhibito, aut tempore minus calido electricitas tentata fuerit: hoc ipsum accidens interdum observare licet in corpore inanimato, aut virga ferrea electrifata aut humida, aut effluvio electrico vaporibus humidis maritato. Dantur enim varia corpora ex improvise humida, quæ, nisi antea igni admota, difficillime scintillas projiciant; transpiratio enim insensibilis composita est ex diversis subtilissimis particulis, quarum plurimæ aquosæ sunt, quando itaque hæc augmentatur, non nisi cum difficultate scintillas obtinemus. Susurrus itaque scintillas præcedens tanquam signum habendus est augmentatæ transpirationis, quo facto, felicem rei eventum sperare fas est.

Ad

Ad NRUM. 3.

§. IX.

Nec inter nec post operationem ulla crisis apparebat, quod in hujusmodi morbis sæpius accidere solet: nisi humiditatem, quæ ex pedibus transpirabat, ipsam crisin habere velis, aut prædentere, quod miasma morbificum per porosam cutis periphæriam evaporaverit; secundum observationes D. Boze, Nollet, jallabert, quorum ultimus etiam in vegetabilibus similem effectum se observasse asseverat.

Ad NRUM. 4.

§. X.

Hæc observatio late affirmat, per virtutem electricam humores viscosos & tenaci sua amurca in quadam corporis parte stagnantes resolvi, v. g. in rheumatismis utut digestu difficillimis.

CAS. V.

Mercator quidam ambulans, natione Saxo, pallidi vultus & temperamenti phlegmatici me conveniebat exponens, se ante aliquot
 annos

annos rebelli quodam rheumatismo mox ad caput, nunc ad faciem circumvagante cum enormi dolore & tumore laborasse; hoc ipso miasmate morbifico odontalgia omnia respuens remedia ipsi fuerat illata; & quod consideratione dignum; ad ingressum hyemis ab intercepta fors transpiratione ad malleolum dextri pedis internum tumore ingenti vexatus fuit ægrotus; qui sensim increvit cum stillante per integrum hyemis cursum copiosissimo quodam ichore, cujus fluxus difficulter admodum cessabat; hyeme narratum modo paroxysmum præcedente, Sanguinis sputum sæpius recurrens cum magna vitæ jactura ægrotum obruebat, cujus affectus a depositione fors materiæ rheumaticæ dartarea ad interiora, provenit, quia eo ipso tempore omni odontalgia & cephalalgia liberatus vixit ægrotus.

§. I.

Restituta sanitate; effluxis in circa tribus mensibus de novo humoris congestio ad genu dextrum se manifestat cum ingenti dolore; quem denuo tumor ad extremitatem femoris
prope

prope articulationem sequebatur, sensim ad ipsam articulationem & super femoris plagam se extendens; unde factum ut ægrotus non nisi difficulter gressus facere, nec calorem lecti non nisi summo cum cruciatu ferre potuerit. In quo fatali statu integris 7tem mensibus miser permanfit.

§. II.

Observatis itaque omnibus circumstantiis & antecedentibus, & consecutis, facile judicare fuit, tragædiam ab humore quodam mismatoso suum trahere ortum: quo subsistente ægrotus omnibus aliis incommodis alias periodice recurrentibus liber permanfit; ergo ex hac ratione non nisi summa cum cautela ægrotus pertractandus videbatur; tactu itaque caute examinata congestio valde profundam fixisse sedem suam, & non tantum integumenta, sed etiam musculos, illorumque afficere extremitates tendinosas inveniebatur.

§. III.

Rubedo tamen partem obsidens cum exigua quadam intumescencia in externa femoris pla-

ga

ga sine dolore & pruritu, epidermitis integro duorum mensium spatio continua exarescentia, & desquamatio ansam præbebant, ut ad darraream congestionem, morbi causam concluderemus: cum vero omnibus in vanum adhibitis remediis mercator, qui jam sæpius variis ad vorum secedentibus curis electricis adfuit, tragiæ suæ impatiens, ad electrica se resolvit pericula diu ipsi suasa: quorum diurnus ordo & processus in sequentibus.

§. IV.

Simplici itaque vitro inchoabatur electricitas, scintillis statim sed non tam frequenter erumpentibus ex parte affecta, sed minus radiantibus, quam in parte sana. Etsi pro prima vice electrizabatur horæ quadrante, nihilominus plaga scintillis tentata rubescit, ægrotus sublevatur, liberius graditur, nocturna fruitur quiete, cum dolore genu alias cruciante, notabiliter diminuto.

§. V.

Die secundo viginti minutis experimentum instituebatur. Scintillæ fuerant dolorificæ,

CIR,

circa vesperum ægrotus sensationem experitur pungentem in partibus electrizatis Pacatior de nocte quies & doloris sensus, ægrotum de mane, hora integra sudantem, erigebant.

§. VI.

Tertio die ægrotus efficaciter 35 minutis electrizatus; & placenta picea, cui discalceatus insistebat, durante operatione sudore madebat: frequentiores in partibus electrifatis sensationes punctoriæ, de die jamjam, ægrotum inquietabant, perpetuus sudor & cessatio doloris noctem concomitabantur, sequente mane, intumescencia valde diminuta, mollis, & ad tactum facilius cedere observabatur.

§. VII.

Bonus a præcedente die successus ad diu tuis prolongandum experimentum die 4to invitabat nos. Electricitatis effectus fuere notabiliores, partes nempe electrizatæ magnam contrahebant rubedinem, resinofum fulcrum sudore fluebat: ægrotus lecto commissus sudorem protrahebat notabilem. NRO. I.

Intu-

Intumescencia partis affectæ vix non evanescebat penitus, major motus augmentatio nostram spem duplicabat.

§. VIII.

Dies 5tus ideo notatu dignus, quod ægrotus tunc ab electro abstinens, nullum etiam de nocte sudorem amisit.

§. IX.

Die 6to operatio electrica tribus horæ quadrantibus continuabatur, paucis tamen interpositis intervallis; sensus punctorius circa vesperum erat minor, sudor nocturnus ordinario diminutior, imo brevior, cum subsequente tamen extraordinario urinæ fluxu somnum interrumpente. Ægrotus nullum accusabat dolorem, plenaria fere partis detumescencia, eadem permansit.

§. X.

Die 7timo operatio æque diu ac efficaciter protracta magnam rubedinem & aliqualem partis electrizatæ intumescenciam causabat. N. 2. Ægrotus hac nocte dolebat leviter; non ob-

C

stante

stante impetuoso vento a meridie flante alias ipsi molesto, quiete dormit, & parum sudans. Urinæ fluxus ordinario non erat copiosior.

§. XI.

Dies 8tavus nihil notatu dignum nobis exhibuit, nisi quod ægrotus punctoriæ sensationis expers permanferit cum largiori urinæ fluxu. Unde fors sudoris suspensio, ad quem ægrotus inclinabat Nro 3. provenit.

§. XII.

Die nono genu ex integro fere detumuit, copiosior sudor & urina largior integræ medellæ spem seminabant. Ad oppositum femur dartarea quasi congestione obsessum in plaga rubescente electricæ tentabantur scintillæ 5 minorum spatio, & in ipso talo, crusta quadam dartarea tecto, quæ mox decidit, & mox recrudescibat.

§. XIII.

Alterum itaque pedem parum tumidum electro excipiebamus, ægrotus, ex utroque pede puncturas electricas perferens,
de

de nocte valde inquietus erat, pes dexter minus rubere & hic & ibi colorem nactus esse naturalem mihi videbatur. Quo observato eruptionem particularum salinarum dararum causantium stagnare aut ad massam sanguineam regurgitasse, & præcedentes vigilias & inquietudines causasse opinabamur.

§. XIV.

Hicse perpensis loco electricitatis repetendæ, a pulsu duro & frequenti ductus, suadebam sanguinis missionem, quam tamen ægrotus ad alterum differebat diem. Interim ad recludendos cutis poros & ad transpirationem aliquam liter a temporis injuria retropressam ut perveniretur; quiete se in lecto tenebat.

§. XV.

Decima die ægrotum domi invisebam, detractum sanguinem examinaturus; cum stupore illum vidi tenaci crusta tectum & decem lineis grassiolem; cujus pars rubra, nigra & oleosa erat. Ægrotus tamen febris expers, pulsum mollem & æqualem offerebat, circa vesperum

vero parum febricitans, ex genu leviter dolebat.

§. XVI.

Die undecimo rubedo pedis finiftri omnino disparuit, & levius quoddam vestigium tumoris in tarso super fuit NRO 3. Febris ad 7tem usque dies se extendebat debili tamen gradu, cum copia & sudoris & urinæ, & siti non exigua; cui decocto nitro mixto succurrebatur. Omnis dabatur opera in resolvendo sanguine remediis usitatissimis. Sanguis iterate missus, ad examen eandem sistebat glutinosam faciem cultro resistentem.

§. XVII.

Febris effluxis 7 diebus intermittens, quidem, elapsis duobus aliis recrudescit denuo: durities pulsus & vehementia tertiam repebat missionem sanguinis minorem densitatem exhibentis: quarto a V. sectione die, copiosa sudoris & urinæ crisis, pulsus naturalis parum tamen ordinario durior: hic tamen effluxo sex dierum spatio celerior; & ægrotus tribus denuo diebus febricitans subsequente sudoris & urinæ fluxu
criti-

critico summo cum fructu absolvebat curam
resistente tamen levi ex genu dolore.

REFLEXIO ad N° 1.

§. I.

Ope Electricitatis non tantum acceleratur
pulsus, secundum plurimorum observata; sed
augmentatur gradus caloris ad sudorem usque,
scintillis etiam non excitatis. Quod tamen phæ-
nomenon nonnisi temperata aura & electricita-
te aliquot minutis prolongata, observandum est:
ægrotus quæstionis, sub finem 2di diei sudo-
rem contrahere incepit, qui qualibet nocte, du-
rante electrificatione apparebat, calore lecti poros
cutis relaxante apparenter promotus.

§. II.

Materia morbifica videbatur a proportione
tumoris diminuti, quoque sudoris beneficio
dissipari: ex quo experimento revera allegare
non dubito; quod beneficium electricitatis præ
omnibus diaphoreticis & sudoriferis medica-
mentis sibi primarium vindicat locum, præfer-
tim in morbis chronicis & incurabilibus, qui

metastasin a retrogressa materia arthritica, Erisipelacea, dartarea accusant morbi causam, miraculosam affert opem: dummodo morbi cursum & genium, electricque methodum bene perspectos habemus: imo hac electrizandi methodo decuplo plures sanantur morbi, quam methodo succussoria.

§. III.

Hiscce itaque proprietatibus in electro firmatis, electricitatis auxilium omni jure implorandum censeo in omnibus morbis a transpiratione ob lympham viscidam & tenacem turbata, procreatis; consequenter in rhevmaticis sæpe summe refractariis fluxionibus; secundum indubitata hucusque experimenta, quod fluida electrizata liberiore per tubulos etiam capillares absolvant fluxum; & quidem in spatio temporis sexduplo brevioris, quam si naturali fluxui suo sint relicta.

§. VI.

Quis ergo non videret a potiori, fluxum celeriore reddi fluidorum per vasa elastica fluentium, continuo motu oscillatorio agitata, veluti

luti ea corporis humani sunt? plusquam vero simile est, electricitatem ad dirimenda & referanda libero fluidorum cursui se opponentia obstacula, & ad proportionatam ipsis conciliandam fluiditatem, efficacissimam afferre opem: ad quem tamen salutarem scopum patientia temporis consulenda.

Ad N^o RUM. 2.

§. V.

Scintillarum punctiones sæpe in partibus electrizatis intumescuntiam quandam post se relinquunt, quæ tamen, ut facile evanescit, sic minus timenda est.

Ad N^o RUM. 3.

§. VI.

Interdum humores hujusmodi generis morborum, non statim ita subtiles & ad transpirationem apti reddi possunt; pro ut indies in morbis acutis observare licet; qua de causa natura beneficio urinæ hæc crudiores particulas e corpore, eliminante utitur.

C 4

§. VII.

§. VII.

Idem hoc beneficium natura præstitit in casu substrato ad defectum sudoris fors a quadam particularum principii morbifici qualitate procreatum; an asserere implicat, fluidum electricum in partes sanguinis serosas agendo, illius fluiditatem augmentando, secretiones promptiores & copiosiores effecisse?

§. VIII.

Primo enim unanimis medicorum consensus jam diu evicit, partem sanguinis serosam constitui ex aquosis, gelatinosis & salinis particulis; 2do aquam per communicationem fortissima inbui electricitate, qua in tenebris vividam etiam lucem spargit, præsertim calefacta si fuerit: quo dato non absurdum est asserere, aut dubitare, quam nam in Corpore humano electricum fluidum primario affectet partem?

§. IX.

Dum de aqua sermo; pro libitu potest experimentum institui; utrum electrizata aqua non præcipitet heterogeneas particulas imo,

utrum

utrum a putredine non vindicerur 2do,) an medicatæ, præsertim marte divides non particularem præ aliis præbeant meditandi occasionem? An aqua electrizata ad potum salubrior & singularis fors effectus? v. g. in casu, ubi non sine ratione potum ∇ frigidæ ante decubitum ad lectum alicui suademus; qui aquam a debili suo ventriculo non impune ferri responderet, &c. simile quid casualiter observavi.

Ad N° 4.

§. X.

Subita hæc dartari evanescentia, quo duorum mensium spatio femur erat obsessum, aperto nobis est documento, electricitatem summe esse efficacem in certis quibusdam cutaneis morbis, & quam circumspicte electri auxilium in usum sit vocandum. In casu allegato non nisi unicam septem minutorum operationem adhibui, & materia morbifica spatio circiter duorum dierum partem obsessam dereliquit.

C 5

§. XI.

§. XI.

Utique rationalis practicus facile perspiciet, tam promptam chronici mali medelam, sine præcedente materiæ peccantis coctione, & succedente quadam crisi, fatalem debuisse post se trahere sequelam; subsequuta primo febris, & sanguinis detracti extraordinaria condensatio claro sunt asserti argumento, & infausta sequela; interim difficile est, concludere electricitatem huicce malo nocivam esse.

§. XII.

Frequentissima, potentissima artis remedia & tempori & methodo se accomodare debent: liceat v. g. allegare infaustos infrictionis mercurialis effectus antequam reiterata experientia cautelam practicam non tantum ad fugandum morbum, sed & ad deliberandum ab ulterioribus mali successibus indicavit.

§. XIII.

Experientia itaque docente, remedia summe activa non nisi difficilime effectus dartareos
refre-

refrenare, aut alios a scorbutico miasmate productos morbos, & convenientissime ad sacram electricitatis anchoram in eorum insultibus confugi, mihi videtur: dummodo cum sufficienti cautela id fit, id est gradatim procedendo, intervalla concedendo, usum interiorum medicamentorum interponendo, v. g. decocta sudorifera aut aquas minerales: a vero quidem non abludit, falso interdum curam electricitati adscriptam fuisse, ubi præ farragine medicamentorum vix certo indicari potest, cui adscribendus sit effectus; si quis obtentus fuit.

CAS. VI.

§. I.

Junior quidam monachus annorum 30, habitus corporis valde sensibilis, per sylvam proficiscens, malitiosis & inebriatis obrutus vagabundis, cum extremis vitæ auferendæ minis, in timorem tam violentum incidit, ut non obstante promptissima sanguinis missione alioque medicamentorum confortantium usu, intempe-

stiva

stiva artuum inferiorum debilitate corripere-
tur, quaque posita non nisi claudicante gressu
incedere, & sine fulcro vix se erectum susti-
nere potuerit: pauco elapso temporis inter-
vallo lecto omnino affixus fuit, vehementer si-
tiens & omni ciborum appetentia perdita,
cum vultu tumido & exatro, rufescente, quod
sæpissime morbi chronici & curatu difficilis,
signum est.

§. II.

Totum corpus magis tamen femora & na-
tes contabescere incipiunt cum continuo tre-
more quasi paralitico; qui tamen omnes insul-
tus & febre, & tussi, & difficili respiratione ex-
pertem, tenere ægrotum; unicam si excepe-
ris transpirationem, alias in plantis solitam,
nunc omnino ablatam; ægrotus autem semper
melancholicus & timidus fuit.

§. III.

Ægrotus refractæ quidem ad electrum
mentis, ocularis tamen plurimum felicium ele-
ctri-

Electricitatis effectuum testis, tædiosam sane & pro
operante, quam profemet ipso subit curam 60
dierum intervallo protractam. consideratis &
causâ & symptomatibus, morbum a vitiato ner-
vorum provenisse systemate; initium scintilla-
rum faciebam ab origine nervorum, motui in-
servientium. Denutato itaque dorso juxta lon-
gitudinem spinæ ex nucha, collo, ex integra
spinæ dorsalis plaga, ex regione renali, & fe-
more primo die scintillæ eliciebuntur.

§. IV.

Durante & finita operatione ima, observa-
bam totius corporis notabilem transpirationem,
ad manus etiam se extendentem: quod vero
phænomenon timidæ contra electrum imagina-
tioni, quam ipsi electricitatis effectui adscribe-
bam. NRO I. Ast, observans, hunc ipsum su-
dorem per totum electrizationis tractum sem-
per apparuisse, licet sensim & sensim in mino-
ri quantitate; aliter sentire cœpi.

§. V.

§. V.

Ratione nulla habita nec fuæ delibitatis, nec auræ importunæ, electrica ægrotus continuat pericula, quibus quoties finitis, toties duabus vel tribus horis se lecto commisit, cum succedente quodam levi sudore; de nocte vero, copiosiore; qui sudor pluribus septimanis tenacis & viscidæ fuerat indolis, sed cum successu temporis in ea ratione, qua sanitas videbatur restituti, visciditatem suam deposuit, magisve fluidus fuit.

§. VI.

Sudoris vero copia ad plantas, & sub axillis major ac in aliis corporis partibus fuit. Quacunque operatione finita, fulcrum piceum, cui ægrotus institit stipatus, & discalceatus, sudore copioso fluens, debuit purgari; sic & ille sudor sub axillis erumpens vestem penetravit. Die decima spontaneus sudor in plantis pedum alias consuetus NRO 2. de novo se manifestavit, cessans denuo, postquam decem dies sine operatione

ratione efluxere, qua reincepta & nocturnus
& plantaris sudor rediit.

§. VII.

Electricitas augmentata odorem sulphureum spargebat, qui continuam electricitatis operationem comitabatur & fortassis a sudore ex axillis excitato majorem accepit impressionem.

NRO. 3.

§. VIII.

Pulsus semper erat celer, durante operatione non tantum, sed etiam durante in lecto sudore, imo interdum adeo vehemens, ut fere febrilem reputarem illum, qui tamen cessante sudore ad statum naturalem rediit.

§. IX.

Secundo operationis ad finem vergentis die, artuum firmitatem quandam in ægroto observabamus; & homines alias ægrotum gradientem aut scalis descendentem suffulcientes, affirmabant, illum ipsis majori cum corporis facilitate innisum esse; vigor indies increvit, & tremor totius corporis, præsertim erecti, succes-

sive

sive diminutus, demum omnino cessavit. Lingua mucositatem amittit cum incipiente solidorum alimentorum appetentia.

§. X.

Ægrotum jam domi libere ambulans, electro balsamico excipere tentabamus, sperantes citiorem operationis absolutionem. Differentia colorem inter & vivacitatem scintillarum erat nulla; sed major illarum punctio ab ægrotto accusatur; quod phænomenon & ab aliis idem electricitatis periculum instituentibus affirmatur. NRO 4. Sudore demum ultimis quinque diebus aucto sanitas firmam figere sedem videtur; ægrotus, antea non nisi baculo stipatus, ad me veniens, nunc liber ambulare suosque in urbe amicos invisere incipiebat cum plenaria refractarii mali cessatione.

REFLEXIO ad NRO 1.

§. XI.

Est ergo effectus electricitatis summe activus provocatio sudoris: sic memini juvenem
electri-

Lin-
foli-
ele-
ran-
diffe-
rum
gro-
aliis
s af-
uin-
dem
ipa-
uos-
ple-
acti-
nem

electricitate balsamica intra 8to dies ex enormi
pedis fluxione serosa restitutum, postquam
singulis diebus ex ipso pede in lecto mane su-
dabat; æque citam operationem in nosocomio
circa puellam quandam morbo articulari labo-
rantem observavi, ubi vitrum massa quadam ex
bals. peruv. copaiv. gum. benzoe Myrrh. Elemi
&c. composita, fuerat intus munitum; quem
refragrantissimum odorem sudor puellæ immita-
batur cum omnium adstantium stupore.

§. XII.

Ex his itaque allegatis concludere est, par-
ticulas balsamicas vitrum penetrantes sese cum
effluvio electrico jungere, & cum illius vehi-
culo in corpora transire: & sic fors potest co-
piosior sudor inde excitatus potius illis particu-
lis, quam fluido electrico adscribi merito:
saltem sudoris coaugmentatio. Nam plurima
experimenta vidi & institui cum vitro simplici,
quæ semper sudor subsequēbatur:

§. XIII.

Videtur ergo rectius concludere ille qui in
electro easdem statuit virtutes ac in remediis

D

atte-

attenuantibus res solventibus deobstruentibus: habita tamen ratione experientiae, quod tale additum tali, faciat magistrale.

§. XIV.

Electricitas ergo meretur, in ordine medicamentorum semper crisin operantium collocari; nam tollit non tantum praesentem morbum, sed recidivam antevertit, & nullum timorem post se relinquit supervenientis alius morbi. Ast ut dicam quod res & necesse est; accuratissimum regimen personis electricitate utentibus inculcandum est, praesertim ut accessum aëris frigidi crisin interturbantis a se arceant.

§. XV.

Vidi enim homines periodica cephalalgia laborantes, optato cum effectu electricitate liberatos, ex incauto auræ refrigerantis usu denuo recidivos, ut non nisi summa cum sanitatis jactura evaserint: æquali fato foemina quaedam malo ischiatico tercia vix non perfecta operatione fere liberata, aëre & loco ad residendum humido & frigido usa, febri tertiana tempore

pore alias insolito correpta fuit, qua non nisi longo tempore, immensurabili medicamentorum febrem fugantium farragine potuit restitui.

§. XVI.

Medico itaque electricitate operanti summæ curæ sit, ægrotis suis electro tentatis tunc temporis quietem in lecto recommendare nec non aëris injurias sollicitissime desuadere; præsertim ubi subventuri sudoris critici morbum quasi per partes amputantis suspicio est.

§. XVII.

Quæ suspicio semper fundata est, quam primum materia morbi copiosa, v. g. in rheumatismis, serosa Colluvie, aut in humorum metastasi, aliisque hujus generis fluxionibus. Ubi vero materia morbifica jamjam subtilior, & in minori adest quantitate, sed potius qualitate peccans, ut v. g. observare est in certa quadam cephalalgia specie, cum dolore fixo, aut aliarum corporis partium, tam conscientiosa cautela præsertim favente aura, vix opus est.

§. XVIII.

Sudor enim electricitate provocatus, sæpissime tempore nocturno erumpit, post secundam vel tertiam operationem, dum nempe materia morbifica jamjam vel aliquid attenuata, satis cocta, & ad tubulos cutis excretorios proportionata est: sudoris enim critica expulsio frequentissime ad finem usque operationem comitatur. Qua de causa præstat, tempus vespertinum eligere ad operationes electricas, ut electrizatus, quin negotiis distrahatur, per aliquot horas sese lecto comittere & pedissequum sudorem commode excipere possit.

Ad NUM. 2.

§. XIX.

Sudor pedum plantaris, quem ordinario omnes electrizati fulcro resinoso insistentes experiuntur, notabile signum est, fluidum electricum in hanc partem liberius agere, quam attritu solidorum & fluidorum ad aucto ad majorem transpirationem disponit: non incongruum tamen foret, asserere, quod fluidum electricum ideo ad plantas pedum magis agat, quia

quia immediate resinosae insistent massae, quae majorem, attrahendo, cum electrico elemento affinitatem habet: ad hanc veritatem explorandam deberet tantum electrizandus alii pedibus insistere fulcro, v. g. serico, & brachium piceae incumbere massae, experiendi causa, utrum brachium non primario sudorem contrahat.

Ad NRUM. 3.

§. XX.

Neudiquam dubito, jamjam plures industrialiter experimento electrico occupatos hunc odorem phosphorum redolentem expertos esse in hominibus tam sanis quam aegrotis, dummodo efficaciter electrizatis ad transpirationem & sudorem facile despositis; quod phaenomenon non tam particulis electricis, quam ex corporibus communicative electrizatis, avolantibus adscribendum censeo.

Ad NRUM 4.

§. XXI.

Inventionem, vitra electrica variis materiis convenientibus obliniendi intus, & hoc metho-

do mirabilius operandi, plurimis ab hinc annis jam floruisse, neminem, nisi electricæ historiæ hospitem latet, utrum vero ad hunc scopum tenaciora aut volatiliora præferenda sint, saltem quo ad diuturniorem effectum obtinendum, non immerito dubitabis. Hinc materiam sulphureo resinofam præeligere mallet, ad acti-
vam magis & fortiorem reddendam electrici-
tatem.

§. XXII.

Instituatur experimentum cum globo aut cilindro vitreo, hic & ibi tantum cera, v. g. sigillatoria intus inducto, & videbitur filum lini in parte nuda minus attrahi, quam in parte armata. Idem globus aëre vacuus corpora leviora nullibi nisi in parte armata attrahet. Quod phænomenon subtilioribus ceræ sigillatoriæ partibus vitrum penetrantibus adscribi potest, & admodum verificatur, si v. g. filum globo crystallino includatur, & vitro cera sigillatoria, aut ambra, electrizatæ successive admoveantur; tunc filum perfecte clauso vitro in motum agi videbitur.

§. XXIII.

§. XXIII.

Nemo physicorum dubitat & admiratur; ope ignis corporum porositate recludi posse, sic v. g. metalla volatilizatu difficillima vitra penetrant, igne admoto. Spiritus cornu cervi in ampliori recipiente vitreo destillatus guttatum penetrari jam observatus fuit: sic & metalla vasis vitreis aut vitratis diu hermetice inclusa longius igni exposita, pondere aucta, inventa fuere: hæc itaque experimenta ignis validioris & majoris incalescentiæ effectus sunt.

§. XXVI.

Sed, quomodo hoc in operatione electrica accidit, ubi attritu exiguo, incalescentia ferre nulla præeuntibus, non tantum subtiliores particulæ sed & grossiores v. g. odoriferæ vitri poros penetrant?

§. XXV.

Liceat varias casu detectas observationes ad huc allegare vitrum terebintina cypria intus super inductum, extus spiritu vini & vitello ovi exacte repurgatum; elapsis paucis diebus electrizatum duobus minutis, spargebat odorem te-

rebintinaceum in distantia duorum circiter a se pedum, quem naribus electro admotis & ego & alii fortius percipiebamus. Repetitum eundem edidit odorem, quem etiam elapsa dimidia hora cubile intrantes ad huc sentire: cætera instituta experimenta odore expertia manere: promanantibus tamen scintillis fortioribus.

§. XXVI.

Simile Phænomenon observavi in vitro intus recenter gumi benzoe superinducto, quod ad refrigerandum aliquali distantia, sed exigua ab igne remotum, paulo post eundem sparsit odorem; suspicans a quibusdam extus adherentibus particulis hunc provenire, repurgavi vitrum sollicitissime, elapsis ab hinc 3bus horis denuo illud igni admovi, & eundem aperte percepi odorem, quod experimentum quinquies institutum idem præstitit phænomenon. Aliis vero repetitis vicibus etiam electrizatum nullum amplius effudit odorem.

§. XXVII.

Hujus phænomeni ratio videtur ergo tantum subsistere in materiis recenter vitro inclusis

sis & motu, aut igne, aut frictione in motum raptis, & volatilizatis. Ast fortassis quis contrarium asserens rem ita explicat, quod hic odorum effluxus ab aperturis vitri emanans, vitriporos igne reclusos ab extus intrare conatur. Sed per renitentem vitri fibrarum oscillationem denuo repulsus & sic dispergatur.

§. XXVIII.

Hoc argumento stante non potest explicari, cur hoc phaenomenon non in omni vitrorum genere observetur, in quibus tamen alia pericula electrica instituta feliciter & ad vota cedunt: quod hic vitrorum illorum major vel minor, densior vel rarior fibrarum textura, consequenter etiam artis vitriariae differentia in censum merito venire possint, non adeo absurdum est affirmare.

§. XXIX.

An non ope electrica putrefactio a corporibus saltem aliquo tempore potest arceri? concurrente vehiculo electrico transmissio odorum ad certam etiam distantiam observata fuit, ergo & in corpora animalia aut vegetabilia; & con-

sequenter cum eodem effectu odorum antiputredinosorum æmulo.

§. XXX.

Sequens experimentum fors fidem asserto consiliabit; suspensam tubo electrico catenam 30 pedes longam per foramen quoddam portam penetrans in vicinum placeate collocar cubile, & instituta operatione in extremitate catenæ phænomena scintillantia observabuntur: his prævie tentatis injiciantur igni electricæ machinæ subposito v. g. frustra balsami tolerani & elapsis duobus minutis non in toto vicino cubili, sed ex extremitate catenæ idem resultabit odor. Quod experimentum sæpius institutum fidem aliorum præsentium convicit sed non cum eadem pernicitate electrica, quæ videtur cum illa luminis primario convenire.

§. XXXI.

Stata itaque hac experientia assertum non inique resultat, corpora electricitate balsamica imbuta non tantum odore circumdari, sed & penetrari, imo odorifera reddi posse: . . . an non experimentum cum resinosis laxantibus reme-

remediis instituendum! assertum cl. Hoffmanni remedia laxantia vi sua volatili agere non parum suffulcit spem. Instituat quis, amarem, experimentum cum massa aloetica, aut scamonea, aut gummiguttacea, cum stupore & summa satisfactione lætus ab electro recedet.

§. XXXII.

Pro ut electricitas balsamica adjuvat effectus salutare; sic etiam partes corporis electrizandæ spirituosas aut balsamicas illinitæ medicamentis in se augmentant & concentrant virtutem electricam: sequens experimentum rei dabit fidem; si brachio aut manui hominis electrizandi oleum olivaceum & axungiam porcinam plagatim infricas, scintillas vividiores ex illa plaga oleo olivarum infricta experieris: sic ex plaga, aqua, humectata non nisi scintillas vix visibiles & cærulescentes videbis: si vero partem quandam spiritu vini imbuas fricando, & frequentiores & vividiores procreabis scintillas.

§. XXXIII.

§. XXXIII.

Electricitas obstructam non tantum recludit alvum, sed & liberio rem reddit, etiam simpliciter electrizatis; idem observatum fuit in paralitico, qui post quamlibet commotionem electricam etiam exiguam, diarrhæam passus est.

§. XXXIV.

Particulas electricas aliquam diu in corporibus electrizatis inhærere, invictum est argumentum. Sed unde pruritus velut scabiosus derivandus, quem plures electrizati summa cum molestia, in lecto cubantes experuntur? annon quod particulae electricae post operationem corpori infixae manentes, calore lecti resuscitatae, extremitates fibrarum nervosarum subcutaneorum irritant. An quod acrimoniam in corpore latitantem exaltent --- & ignis & lucis proprietates est, certis quibusdam corporibus adhærere & ibi commorari.

§. XXXV.

Annon Electricitate simplici, Martyrei podagricorum insultus sublevandi, abbreviandi,

&

& risum tene amice lector, fugandi? --- my-
steriosa martyrii materia (cum vulpe vulpi-
nandum), mysteriosa fors electri vi debellanda.

§. XXXVI.

An pericula electrica in subjectis venereis
citra piaculum tentanda? --- an in hominibus
multo mercurio usis? --- ratio contraria; ope-
ratio frivola, experientia fallax.

§. XXXVII.

Annon loci pro servanda electrica machina
ratio habenda? ante aliquod annos minorem
ex tenui vitro globum materia balsamica intus
munitum, ab ægroto domi redux ad manus sum-
mere volens, experiendi causa, fulgurante cælo
majorem aut minorem efficaciam, & ecce, in
centenas rimas diffissum oculis prehendi glo-
bum: serio inter domesticos desuper instituto
examine, uxor mea: apage hac cum tua machi-
na: tumultuosum quendam strepidum sola in
cubili residens, circa illam percepi, chartam in
auratam globo vicinam videns commotam, &
agitata, muris præsentiam furtivam suspicans,
mani-

manibus locum examinare volui, & en, mille-
in digitis punctulas perferens cum vario nitri-
zante sono, & titillatione repulsiva, unde ani-
mitus perterrita, cubile fugacissimo saltu de-
serui.

§. XXXVIII.

Unde hæc enormis fissio? an fors machina
efficaciter onerata perstitit, & admota manu ef-
ficaciam suam usque adeo retentam exoneravit
summo cum impetu? an a ratione loci, ubi ma-
china collocata stabat, perfectissime responden-
tis cum vehementissime hac die incidentibus e
diametro solis meridiani radiis, unde factum,
ut aer intus perfecte inclusus & fixus expansi-
vam induens indolem, tactu attrahente summo
cum impetu eruperit, an quia pori vitri tenui-
oris ab impetuose evibrato fluido electrico, ul-
tro diametrum suum expansi, in rimas necessi-
tati & acti fuere? unde autem chartæ inauratæ
agitatio! an ab aeris electrici in globum allisio-
sione, illiusque a muro, cui machina proxime
collocata adstitit, alternativa reflexione!

§. XXIX.

§. XXXIX.

Quid aura donante de gestatione perlarum succinearum in collo, more mulierum rusticarum & judæarum solito? --- anno elapso, mulierem pro operaria mercede frumenta falcentem, cœlum vehementissime tonans effugere volentem, & pro dolor, fulmine concussam, centenaliter visitavi, quæ duplicem perlis succineis infilatum anulum collo gestabat; in hujus colli anteriore & media parte incipientis fulminis vestigia apparuere, quandam epidermitis ruffam escharam relinquentia, abhinc fulmen arctissime eursum suum continuabat circa circum ipsum anulum versus latus sinistrum, capillis ad ejusdem aurem & nucham versus, combustis, & ecce, præcise ibi, ubi ultima perla erat, fulmen deseruit collum, juxta spinam dorsalem, ab osse coxæ inter nates ad pubem combustis ibi quoque capillis ad femur dextrum & supra illud, ad ejus externam plagam itinerans, evanuit: in ejusdem lateris sacco vestali cultrum, paucosque nummos, habuit

buit & hac ipsa manu falcem suam firme adhuc tenuit misere defuncta.

§. XL.

An in subjectis plethoricis electricitas secura? an in gravidis? an fors prævia V. sectio timorem tollit? an in hominibus ad tabem inclinantibus? sputoque critico laborantibus, aut tussiculantibus? --- fluidum electricum vasorum oscillationem stimulat, fluidorum volumen auget, illorum ebullitionem exaltat, suppurationem excitat, inflammationem gangrænat, & quemlibet medicum in hisce casibus jure deterreat.)

Summa cadunt, inflata crepant, tumefacta premuntur; quod est rerum omnium.

F I N I S.

W 18

710A

Si medicis nosocomiorum, non nova modo
pharmaca, verum etiam plura non satis proba-
ta, maior tentandi accederet animus, nullum
arti suae utilius capefferent opus, nullumque
maius inventum, nomini honorique gloriosius.
Sic uniuscuiusque remedii vero usui veritatis
infallibile imprimerent sigillum, & illam scien-
tiam nempe medica-

(3)
FASCICULUS
TENTAMINUM PHYS. MED.
ELECTRICORUM

CUM
NATIS INDE REFLEXIONIBUS.

~~~~~
QUEM
IN HONOREM
ONOMASTICÆ, NATALITIÆ,
AC
AD EPISCOPATUM
CONSECRATORIÆ
FESTIVITATIS
REVERENDISSIMI AC CELSISSIMI
PRINCIPIS
SUI

EDIDIT

HENRICUS GROSSER,
PHIL. ET MED. DR. PRACT. COLL. MED. PRACT.
ELECT. PALAT. SODALIS. PHYSICUS EMER.

Ex Bibliopol. Rieneri.

Wirceburgi, typis Francisci Sebastiani Sartorius, Typ. Aul.

x-rite

colorchecker CLASSIC

